

W ramach cyklu »Nieco inny dialog« Fundacja Genshagen zaprosiła 24 października 2019 r. na otwarty wieczór polsko-niemiecko-francusko-węgierski poświęcony tematowi »Wolność sztuki«. Celem spotkania była refleksja nad dwoma głównymi zagrożeniami dla wolności sztuki: atakami na sztukę jako rezultat zintensyfikowanego prawicowego populizmu w Europie z jednej strony oraz żądaniami dotyczącymi nowej oceny dzieł sztuki z moralnego punktu widzenia z drugiej strony.

Wieczór rozpoczął performance teatralny pod tytułem »Kiedy ostatni raz uprawiałaś/uprawiałeś seks na szczycie góry?« węgierskiej grupy performerów nomerMaids – autorstwa i z udziałem Panni Néder i Adrienn Bazsó, stanowiący artystyczne wprowadzenie do tematu wieczoru. W zaprezentowanej sztuce protagonistki – mieszkające zarówno w Niemczech jak i na Węgrzech – podejmowały kwestię sytuacji politycznej na Węgrzech i jej wpływu na ich twórczość artystyczną. Ponadto rozważały swoje własne podejście do wolności – jako artystki, które kwestionują same siebie i nie mogą uwolnić się od oczekiwań innych.

Przedstawiony performance zainicjował następnie dyskusję panelową moderowaną przez Ellen Schweda z rozgłośni radiowej mdr Kultur z udziałem Markusa Rindta, dyrektora artystycznego Drezdeńskiej Orkiestry Symfonicznej, Ronalda Grätza, sekretarza generalnego Instytutu Stosunków Zagranicznych (ifa) w Stuttgarcie, Marty Keil, dramaturżki i kuratorki z Warszawy, oraz prof. dr Nathalie Heinich, dyrektor ds. naukowych w Centrum Badań nad Sztuką i Językiem (CRAI) w Paryżu.

Na wstępie poddano pod dyskusję pojęcie wolności, zauważając, że podlega ono ciągłym przeobrażeniom i uzależnione jest od czasu i kontek-

l.: Adrienn Bazsó; p.: Panni Néder
© Stiftung Genshagen | René Arnold

stu, w jakich jest brane pod uwagę. Odmiennymi koncepcjami wolności w ujęciu ogólnym oraz rozumieniem granic wolności sztuki w ujęciu szczegółowym posługują się również różne społeczeństwa i grupy religijne. Panowały rozbieżne opinie na temat granic sztuki. Podczas gdy dla niektórych osób wolność sztuki jest »święta«, inni dostrzegają jej granice w obowiązującym prawie, w ramach którego artyści mogą swobodnie się poruszać, nie mogą jednak poza nie wykraczać. Sformułowano twierdzenie, że sztuka nie musi się każdemu podobać, ale musi być »do wytrzymania«. Zdaje się jednak, że ludzie w coraz większym stopniu tracą zdolność dopuszczania do siebie opinii, które im się nie podobają, i zamykają się na wymianę.

Szczególnie interesujące było spostrzeżenie, że ataki na sztukę w różnych krajach pochodzą z odmiennych obozów politycznych. Podczas gdy działania prawicowego spektrum politycznego zarówno w Polsce jak i na Węgrzech opisywano w oparciu o konkretne przykłady (zaprzestanie udzielania dotacji, uniemożliwianie występów, mianowanie lojalnych dyrektorów artystycznych, przymusowy exodus artystów w niedotowane

o.l.d.p.: Ronald Grätz, Nathalie Heinrich, Ellen Schweda, Marta Keil, Markus Rindt © Stiftung Genshagen | René Arnold

przez państwo obszary niezależne), to uwidoczniło się, że brutalne ataki na artystów (i naukowców) we Francji pochodzą obecnie z kręgów aktywistów, które należałoby zaliczyć raczej do lewicowego spektrum politycznego.

Niektórzy uczestnicy argumentowali, że w Niemczech należy przeciwdziałać wysiłkom Alternatywy dla Niemiec (AfD) zmierzającym do wywierania wpływu na proces wspierania kultury w parlamentach krajów związkowych, na przykład nadając nowe znaczenie pewnym narracjom i pojęciom (takim jak »mała ojczyzna/ strony rodzinne« [niem. Heimat]). Jednakże sytuacja w Niemczech nie jest jeszcze tak dramatyczna jak w innych krajach europejskich, w których zagrożenie dla wolności sztuki stało się symptomem tego, że demokracja znalazła się w niebezpieczeństwie.

Zasadniczo zauważono, że w społeczeństwach europejskich narasta polaryzacja i radykalizacja opinii publicznej, którym należy przeciwdziałać. W tym celu konieczne jest przywrócenie zdolności do prowadzenia dialogu. W demokracji opinie mogą się różnić, ale nie mogą dochodzić do głosu przemocą (nie wyłączając przemocy werbalnej).

Kontakt

Noémie Kaufman
+49 3378 80 59 35
kaufman@stiftung-genshagen.de

Wsparcie:

Die Beauftragte der Bundesregierung
für Kultur und Medien

